

PĀ~Ā•BĀŠH ĀCELOVĀŠKA

PondĀ~Ā-, 07 srpen 2017

Tenhle pĀ™íběh mi vyprávĀ~l Ā•lovĀ~k, který povaĀ~oval svĀ~j Ā~ivot za marný, zpackaný a zavřĀ~enihodný. Nebudu soudit to, co svĀ~tĀ~m Ā•lovĀ~k Ā•lovĀ~ku. V sedmdesátých a osmdesátých letech naslouchající Ā•lovĀ~k pĀ~sobil v redakci regionálního tisku. Byl souĀ~ástí redakce a zaĀ~il nespoĀ~et rozhovorĀ~ a nepĀ~ebných pĀ™íběhĀ~. PĀ™íběh sudetského kluka z Ā•ro-
 diny v období rozvracející se republiky ho zaujal nejvíce.

Sedím v kavárnĀ~. Kávu a práci na stolku. Do lokálu kavárny vchází Ā•lovĀ~k. RozhlíĀ~í se. Studuje tvĀ~me jednotlivých hostĀ~. PoloĀ~ím Ā~álek s kávou a Ā~ekám, co bude následovat. Pozorování lidských tvĀ~mí a jejich chování v urĀ~itých situacích se v mé profesi mĀ~Ā~e hodit. Jeho zrak spoĀ~íne... nemylim se... u mne. Kývne a váhavĀ~ pĀ™istupuje. A promluví: “Dobrý den, redaktore. Mohu se posadit?“ UkáĀ~í rukou.. Usedne proti mne a pokračĀ~uje: “Víte zaujal mne vá~; Ā~lánek o starých Ā~asech v Krásném BĀ™eznĀ~. O Ā~tvrti mĀ~sta, kde jsem se narodil a proĀ~il Ā~ást svého Ā~ivota. Ā~eást toho pĀ™íjemnĀ~šího. DĀ~tství.“ Na mĀ~j udivený výraz pokračĀ~uje: “ se Neuman, Wenzell Neuman. Ā~ili jsme v RĀ~ové. Zde se narodil bratr Walter i má maliĀ~kost. Walter o pĀ~t let dĀ™ív. Mamka byla NĀ~mka. Otec Ā~ech. V té dobĀ~ úplnĀ~ normální. V KrásĀ~ku bylo mraky smí~ených rodin. Nikdo nic neĀ™ešil. Ā~ech nebo NĀ~mec bylo úplnĀ~ fuk. Ani mezi dĀ~tmi. Jo, kluci si obĀ~as dali do huby. To platí furt, ne? Všichni byli v pohodĀ~ aĀ~... aĀ~... do doby, kdy zaĀ~ali blbnout hnĀ~dý košile. HnĀ~dý košile od jistý dĀ~ byly víc a víc agresivní, arogantní a zaĀ~aly Ā™ešit národnostní otázku. Ā~EŠI NAJEDNOU BYLI VE VLASTNÍ ZEMI NEPĀ~ÍTELEM. Byl jsem vejrostecký a niĀ~emu nerozumĀ~l. Táta pracoval v pĀ™ekladěšti a dohlíĀ~el na nakládání šířĀ~ v pĀ™ístavu. JasnĀ~, Ā~e byl zapálený sociální demokrat, jako kaĀ~dý dĀ~lĀ~as. Krásné BĀ™ezno bylo Ā~tvrtí dĀ~ Ā~tvrtí pĀ™ístavu a pĀ™ekladěštĀ~, šířákĀ~, hospod a lehkejš holec. U vĀ~tšiny rodin byla na poĀ™adu dĀ™ina, dĀ™ina, lopota, hospoda, chlást a holky. V hospodĀ~ se Ā™ešily i nové politické poĀ™ádky. Jak zdĀ~razĀ~oval Walter. Po jedné politické provokaci hnĀ~dých košil, našli mého tátu zmláceného a tuhého. Máma se zhroutil. Brácha zmizel. No, kam asi, Ā~ejo? To uĀ~ se psal rok 1937. Mne bylo sotva patnáct. NiĀ~emu jsem opĀ~t nerozumĀ~l. VybřeĀ~el jsem se mámĀ~ na rameni. Na toho cucáka toho bylo pĀ™íliš. A mámĀ~ jsem slíbil, Ā~e budu pro ni oporou. Jak sám víte, vše bylo jinak. NestaĀ~il jsem ani dospĀ~t a byl tu posranej rok 1938. TĀ™etí Ā™íše se rozrostla o naše pohraniĀ~í. VĀ~tšina Ā~echĀ~ opustila svoje domovy. Brácha Walter se jako mávnutím proutku vrátil. Byl nĀ~kdo. Na rukávĀ~ nosil hákovéj kĀ™íĀ~. Neumím popsat bolest, kdyĀ~ po všem, co nás potkalo, tohle matka nezvládla a rok po tátovi odešla. Odešla nadobro. Mého smutku vyuĀ~il Walter. Vláká mne do mládeĀ~nické organizace Hitlerjungend. Za krátkou dobu i pĀ™es mĀ~j smutek, jsem byl hrdej, Ā~e nĀ~kam patĀ™ím. Ode vedl brácha. Pro nĀ~ho velká Ā~est. Pro mne mĀ~la být téĀ~. Ale bylo mi teprve šestnáct, tak jaká pak Ā~est.. V okolních lesích jsme si hráli na vojĀ~ky. U pasĀ~ nosili dýky, na krku šátky. Bubínky a píšĀ~aly budily respekt, kdyĀ~ jsme pochodovali. Ā~eas her skonĀ~il. NezadrĀ~itelnĀ~ pĀ™íšel rok 1941. Válka hoĀ™ela po celé Evropě nĀ~mecké vítĀ~zící a postupující armády byl nĀ~mecký lid i národ hrdý. Zapomněl jsem, Ā~e jsem Ā~ech. Dnes vím své, ale tenkrát? Zvednuté pravice, pochody, hoĀ™ící pochodnĀ~ a hulákání: „Wir sind zu Hause!“ To bylo nĀ~co. Stydím se, ale v té dobĀ~ jsme se s hrdostí i s bráchou nechali naverbovat do Ā™ad Waffen-SS. TakĀ™ka roĀ~ní výcvik se uskuteĀ~nil nĀ~kde v Ā~echách ve vojenském prostoru. A pak? ZaĀ~ala nová éra Ā~ivota. Mašírující a zlo páchající hovado, vobleĀ~ený do uniformy. Naše jednotka pĀ~sobila nĀ~kde na UkrajinĀ~ Ā~ BĀ~lorusku. Jména a díĀ~í podrobně byly z makovice vytĀ~snány hrĀ~znými událostmi. Jinak bych se zbláznil. UĀ~ rok jsem s bráchou dupal po ruské nekoneĀ~né zemi. V naší oblasti pĀ~sobil pravdĀ~podobnĀ~ partyzánský oddíl. NemĀ~li jsme nikdy klid ani v noci. Stále hrozilo pĀ™epadení. Po jednom našem „zásahu“ v malé vesnici, pĀ™íšla v noci odplata. Napadli nás kolem Ā~tvrté ráno. Probudil mne dĀ~snej bengál, výbuchy, stĀ™elba, nadávky nĀ~mecký, ruský, Ā™ev ranĀ~nejch svĀ~tlo... svĀ~tlo jako ve dne. Dál si nic nepamatuju. Fakt klika. Trefili mne do palice a zad. To se dovídám se pozdĀ~ji. V mĀ~iku se rozprostĀ™el klid. Klid a tma. Co bylo dál? Nic. V palici je vymeteno.. Jak dlouho mé vĀ~domí bylo v limbu? TĀ~Ā~ Ā™íĀ~. Jedné noci (asi) se probudím. Koukám, kde jsem - udusaná hlína, sláma, suché listí a trocha sena. Vše v nĀ~jaké díĀ™e. MoĀ~ná proto ta tma. Bolí mne celý Ā•lovĀ~k. ZafaĀ~ovaná hlava. LeĀ~ím na bĀ™íše. Na zádech as Trhne to se mnou. Leknu se. Bolest projede celým tě~lem. S vrznutím se odklopí víko nebo poklop. V té tmĀ~ to nejde poznat. Díra? PozdĀ~ji se dovídám, Ā~e je to zemjanka. NĀ~mci vypálili vesnici. Vše pochopil a bylo mi stydno... OdboĀ~il jsem a tak pokračĀ~uji v pĀ™íběhĀ~hu muĀ~e, který nemĀ~l Ā~ít. Do díry vkroĀ~ila postava omotaná hadry. Sehne se a pĀ™íklekne. Ā~ zírám! Je to Ā~enská. Docela mladá a pĀ~kná. Lámanou nĀ~mĀ~inou s ruským pĀ™ízvukem se dovídám, Ā~e pĀ™eĀ~ivšla jen mne. Co je s ostatními neví. Mrtví nebo utekli. Myslím na Waltera. Dále se dovídám, Ā~e manĀ~ela má na frontĀ~. O Ā™ádĀ~ní mých soukmenovcĀ~ taktnĀ~ mlĀ~í. Jsem ji vdĀ~Ā~ej. Mám furt tu zatracenou uniformu. Nemám poně dlouho trvalo uzdravování. OšetĀ™ovala a Ā~ivila mĀ~ z toho mála, co sama mĀ~la. Pomalu se mi vracela síla, lepší nálada, a i bolest ustupovala. Dle situace jsem mohl na malé procházky kolem zemljanky. Poprvé mé oĀ~i poznaly, co to zemljanka je. Byla maskovaná drny a keĀ™íky. Vyhrabaná byla ve svahu. Musela to být makaĀ~ka. Ā~íkám: “Chudák ruská holka“, ale ona zavřĀ~la hlavou a upĀ™esĀ~uje: „NĀ~t Ruskája, ja nĀ~mnoško Ukrajinskaja i nĀ~mnoško Beloruskaja“. Za mou ruštinu ruku do vohnĀ~ nestrĀ~ím. Je to uĀ~ Ā™adu let a jejich Ā™eĀ~ si dávno nepamatují. Vracela se mi kondice a nastala otázka, co bude dál. Celý rébus jednoho veĀ~era vyĀ™ešili ozbrojení Rusáci. Asi ti partyzáni. Z niĀ~eho nic se objevili. PrávĀ~ jsme z hrnce baštili vaĀ™ené brambory. PĀ™íšli, kopli do hrnce, tu rusandĀ~ku picli. NormálnĀ~ ji pĀ™ede mnou zastĀ™elili. Chápete? Mne odtahli. má zranĀ~ní Ā~ádně ohled. Zavázali oĀ~i a davaj. Les neles, mokĀ™ina nemokĀ™ina, strouha nestrouha. KdyĀ~ rychlopĀ™e skonĀ~il, byly na nebi hvĀ~zdy. Dovlekli mne k chtrĀ~i a jako pytel hodili na hromadu slámy.. Obvazy prosakovaly, rány bolely, bolelo celé tě~lo. MĀ~j ůdiv si vyslouĀ~ili, kdyĀ~ mi nechali rány ošetĀ™it. PĀ™íšla holka v ruský uniform. Na blĀ~ze se jí houpalo nĀ~jaký významem. Hotová byla einzwei. Zmizela jako duch v podobné díĀ™e, co uĀ~ jsem mĀ~l Ā~.

poznat. Pár dní se nedělo nic. Jen Á•as od Á•asu pÁ™išla ošetÁ™ovatelka a dvakrát za den šlichta s bramborem. PodÁ™imování byla má jediná zábava. Jo a hbitá ošetÁ™ovatelka. PodÁ™imuju, zrazu nĀ›kdo kopne do dveÁ™í! No.... do dveÁ™í. Dva hromotluci se samopalama vrazej do chatrÁ•e. Popadnou tu hromadu hadrÁ™, co byla dÁ™ív uniformou a v ní má maliĀ•kost. TĀ›lem projela bolest. Koušu se do rtu, abych neÁ™val bolestí. Nedbali a táhli mne k jejich kamandírovi. Posadili, nabídli papirošku a v plecháĀ•ku nĀ›jakej špiritus. Kamandír, ousatej hromotluk, mĀ›l Á™eĀ•. Nabídl mi spolupráci nebo kulku. Dobrý, ne? Mohl jsem si vybrat. Tak zaĀ•ala další éra mého zprasenýho Á™ivo PÁ™ipomnĀ›li se výsledem. Kamandír a ošetÁ™ovatelka jako tlumoĀ•ník. NĀ›mnoško rozumĀ›la, nĀ›mno&sc pa nĀ›mecky sem tam nĀ›co Á™ekla, ale nĀ›mecky neumĀ›la. Pak takovej smolaÁ™ jako já, pochopil, proĀ• mne z fleku nezastÁ™elili. Kamandír rukou naznaĀ•il - a nĀ›mecká uniforma zaĀ•ala vyprávĀ›t svĀ›j pÁ™íbĀ›h. JasnĀ›, drobátko upravené. Celá pravda o mém pĀ›sobení v Rusku by znamenala jediné ….. kulku. Nechali mne vykecat. RusandiĀ•ka pÁ™ekládala, no pÁ™ekládala, spiš to byla sranda a Á™eĀ• rukama nohama. Kamandír pokyvoval. Vypadalo to, Á™e j spokojenej. Poslední slovo mĀ›l on. StruĀ•nĀ› vysvĀ›tlil mou spolupráci s nimi. Jedno je jistý. Budu s ošetÁ™ovatelkou pÁ™ítomen pÁ™i výsledu pÁ™ípadných zbĀ›hĀ™, zajatcĀ™ a psaní propagaĀ•ních letákĀ™. Dostal jsem „novou“ šedozelenou uniformu, bez oznaĀ•ení. DoĀ•kal jsem se. KoneĀ•nĀ› mne ubytovali v samostatné zemjance (stále hlídané). Á•eas bĀ›Ā™el. DovĀ›dĀ›l jsem se, Á™e cirka tÁ™í kiláky od našeho leĀ™ení, v nedalekém mĀ›steĀ•ku, se v nĀ›mecká posádka. Hromotluk usoudil, Á™e je „nuĀ™na“ odchytit aficéra. Prý potÁ™ebují nové informace. Jaká je nálada v muĀ™stvu, novinky vojenského charakteru, jejich poĀ•et, úkol zde, i doba jejich pĀ›sobení. OšetÁ™ovatelka (Á™íkali jí lvuša) oznámila, Á™e jsem „zdarov“ a na pÁ™íští akci pĀ›jdu nima. Bude se hodit... NĀ›mec. Podrobnosti? AĀ™ pÁ™íjde Á•as. Á•eas pÁ™išel. V noci jsme se stahli k mĀ›steĀ•ku. se vrátil s tím, Á™e je Ā•istej vzduch a u budovy bývalého úÁ™adu SovĀ›tu stojí osobní auto a nĀ›jakej oficír se v nĀ›m hrabe. nebo tÁ™í NĀ›mĀ•ouÁ™i mu svítí baterkama. Celkem nás šlo pĀ›t plus má maliĀ•kost. Tma byla jako v p....., no víte kd OsvĀ›tlený auto s vojákama byl dobrej terĀ•. Ve snaze je obstoupit, se skupina trochu roztáhla do šíÁ™ky a.... a... nĀ›kdo v tý tmĀ› o nĀ›co škobrtnul. To cinknutí dalo do pohybu dĀ›snej mazec. KromĀ› tĀ›ch vojákĀ™ u auta, zaĀ•ali ihr stÁ™ílet i vojáci z tý budovy, o nich nevĀ›dĀ›li (holt špatnej prĀ›zkum). Rozpoutalo se fakt peklo. A opĀ›t znovu zaĀ•íná další Ā•ást mého podĀ›lanýho Á™ivota. RanĀ›n, zatĀ•en, ošetÁ™en a pÁ™edveden. Ā™eĀ•eno hodnĀ› v kostce mne sám Sturbannfuhrer Ziegler. ProtoÁ™e jsem byl podezĀ™elý z pÁ™eĀ•inu zrady, pracoval jsem pro nepĀ™ítele, mĀ›l jsem zastĀ™elen hned. Ale desertér Wenzell dostal novou šanci. PovĀ›dĀ›l jsem majorovi své jméno a celý svĀ›j pÁ™íbĀ›h. DovĀ›dĀ›l jsem se, Á™e to byla jednotka, která se dostala do obklíĀ•ení a v týlu pĀ›sobila jako diversní oddíl o síle asi stopades muĀ™Ā™. Á•euĀ•el jsem, jak jsou v obraze. To Rusáci vĀ›dĀ›li prd. PÁ™í pÁ™estĀ™elce padl ten oficír, Hauptsturmuhrer Now jmenoval, téĀ™ ze Sudet. KdyĀ™ major slyšel mé jméno, zastĀ™íhal ušima. Hned nĀ›kam volal polním telefonem. Chvilku Ā•ekání... a pak... pak jsem se dozvĀ›dĀ›l, Á™e máj bratr byl vyznamenám Eisernes Kreuz za stateĀ•nost. Tak díky Waltrovi-hrdinovi nebudu zastĀ™elen, ale pošlou mne do tábora pro vojenské delikventy, prý v Rakousích. ProstĀ› pro nĀ›mecký vojenský prĀ›serÁ™e, kteÁ™í mají Ā•i mĀ›li nĀ›jaký vroubek. TÁ™eba znásilnĀ›ní, prznĀ›ní rasy, zbĀ›zrada vĀ›dce nebo vojenské cti a další ptákoviny. Po nĀ›jaké dobĀ›, se uskuteĀ•nila hrozba velitele. Byl jsem letecky, jako vojenskej zbĀ›h, transportován do utajovanýho nápravnýho tábora, nĀ›kde na jihu Rakouska. V lágru nás mohlo být nĀ›co kolem dvou stovek. Od oficírĀ™, aĀ™ po vobyĀ•ejný pucfleky. Byli zde i takový, co po úraze kebulé byli mešuge. Nikdo o svém vlastním osudu moc nemluvil. Za to všichni jsme byli v oĀ•ekávání, zda nás pošlou k soudu, ke kĀ™lu nebo vosvobodí, hahaha vosvobodí, spiš veme do zajetí Amík Ā•i Rusák. Pár magorĀ™ se pokusilo vzít roha. NemĀ›li šanci. VobĀ•as nĀ›koho nĀ›kam odvezli a zase byl klid. Klid je nadnesenej výraz KaĀ™dej den to byl boj o dlabanec, lepší kavalec, pár loku šnapsu, i o chvilku štĀ›stí s místní courou. KdyĀ™ to shrnu na jednu hromadu, osud nám byl naklonĀ›nej. Rok s rokem se sešel, Ā•umíme na kalendáÁ™, a je tu duben 45. Bránu prorazila s malým tankem americká hlídka. Krátká pÁ™estĀ™elka se strĀ™emi a byli jsme na to tata zajatci v prohraný válce. Páni situace nám na to oznámili, Á™e je šmytec. Kapitulace. Konec posraný války. Fakt úleva. Naše poĀ•áteĀ•ní vochránce vystĀ™ídali naĀ™ehlený eMPíci. Dorazili taky chlápci od vojenské rozvĀ›dky a nĀ›jací paĀ›áci ve vypulírovaných uniformách. Byl konec. ZaĀ•ali výsledy a škatulkování. Prý budeme pÁ™esunuti do zajateckýho tábora v NĀ›mecku. Kdy? nikdo nám nic neÁ™ek. Byl docela veget. Debatovali mezi sebou, kouĀ™ili camelky, usrkávali šnaps, poflakovali se po táboÁ™e a placama to bylo zpestĀ™eno výsledchama. Kolem podzimu jsme byli transportováni do zajateckýho lágru v NĀ›mecku. Nuda, výsledy. Nuda a výsledy. Co bude dál nikdo nevĀ›dĀ›l. Ovšem pozor, po Novým roce se to pohlo. ZaĀ•ali nás Á™ešit a tÁ™ídit. OpĀ›t zaĀ•ala nová éra mého Á™ivo výsledu mi oznámili, Á™e budu pÁ™edán Ā•eskoslovenskej vojenskej úÁ™adĀ™m. Vybavili mne nĀ›jakejma papírama s ra a pÁ™edali Á•echoslovákĀ™m. Nebudu to protahovat. Vyfásl jsem dva roky v uranovejch dolech. Stal ze mne mukl. Ty dva roky nebyla Á™ádná selánka, fakt. V šedesátejch letech jsem makal u nás doma v pÁ™ístavišti. OpĀ›t doma, doma v Krásném BĀ™eznĀ›. ZranĀ›ní z války mi za Ā•as nedovolila pracovat. Tak mi dali invalidní dĀ›chod. Ā™ádná sláva, ale nestĀ›Ā™uju si. Nemám proĀ•, nechali toho mizeru Ā•lovĀ›ka Ā™ít. NezaslouĀ™im si to. PÁ™íleĀ™itostnĀ› vezmu nĀ› šolich, bydím tam, kde jsem se narodil a snad jsem i spokojenej. To Á™íká, dnes uĀ™ zase s hrdoostí, starej Wenzell.

-aja- Doplnující fakta k pÁ™íbĀ›hu, o kterým nevím, zda je pra

od samého zaĀ•átku nešlo. Šlo o pÁ™íbĀ›h toho kluka. Ten mne zaujal a já pÁ™evyprávĀ›l. A to „-aja-“ pod textem, to byla má redakĀ•ní zkratka, redakĀ•ní podpis. PÁ™íbĀ›h Ā•lovĀ›ka však nebyl nikdy otišt nikdy v tisku publikován. NormalizaĀ•ní garnitura jej považĀ•ovala za glorifikaci váleĀ•ných zloĀ•inĀ™. Ā™íkám nesoudil jsem, neobhajoval, jen naslouchal. Ze závĀ›je zapomenutí jsem jej vyhrabal nedávno a dovoluji si ho pÁ™edloĀ™ít vám v Kudlance.

-doktor- Za pÁ™ípadné komentáÁ™e dĀ›kuji.